

شەرفی کچ لە نێو لینگێ کچدایە، یان لە عەقڵیدا؟... فینۆس فایهق - بەشی دووهم

- ئەو پزیشکە (بەردە ی کچینی) ئەدرۆیتەوه، ناتوانیت هەست و دلی بریندار بدرویتەوه؟
- (ن) : من لەوه تیناگەم کۆرپیکم خوش نەویت بتوانم جەستەمی پێپهوا ببینم، ئەگەر هەزار کۆنتراکتی زهواجیشمان لەبەینا بێت

بەشی دووهم

بۆخۆم زۆر شتم دەبێستەوه، گویا (ن) کە ئیستا تەمەنی 23 ساڵە، دوو ساڵ بەر لە ئیستا پەییوەندیەکی خوشەویستی لەگەڵ کۆرپیکی هۆلەندی دوو رەگەز (باوکی سورینامی و دایکی هۆلەندی) بەستوو و ریکەوتوون لەسەر ئەوهی بەیەکەوه بژین، بەباوەریم من ئەمە مافە نەک تاوان، بەدەر لەوهی ئایا ئەو کۆرە چ رەگەزیکە، بەمەرجی ئەگەر یەکەم هەردووکیان بەیەکەوه بەختەوهربن، دووهم ئەو کۆرە ریز لەو کچە و لە نەتەوهکە ی بگریت، جگە لەوهی ئەبیت هەردووکیان پیرۆزی ژیانی هاوسەری تیگەیشتب، ئەمە لایەنی مرقایەتی مەسەلەکەیه، بەلام لایەنی کورتبینی و رەشبینی و روانینی دواکەوتووی ئایینی و کۆمەلایەتی بۆ ئەو مەسەلەیه ئەوهیه ئەو کچە تاوانیکی گەوره دەکات، ئیتر خوشەویستی لەویدا جیگە ی نابیتەوه، لەبەردەم کورتبینی بیری دواکەوتووی کۆمەلگا و عەشیرەتدا عیشق و سۆزداری بوونی هەرنیه، بگەر تاوانیکی مەزنە، لەو حالەتانهدا مەسەلە ی شەرف و نامووس ئەو تاوانە ئامادەکراوەن هەمیشە ئەکرینە ملی کچ و سزای خیل و دارستانی بەسەردا ئەدەن..

بەهەر حال وەکوو ئەو خەلکە شتم دەبێستەوه، نیگەرانیش بووم لەو کەسانە ی ئەکەوتنە وتی وتی و قسەهینان و بردن، نەک تەنها لەبارە ی ئەو کچەوه، بەلکوو لەبارە ی هەموو کچە کوردەکانەوه کە لە هەندەران ئەژین، هەمیشەش ئەپرسم بۆچی مرقف نەتوانیت ئازادانە بژی بەبی ئەوهی قسە ی لیبکری یان دواخری؟ بۆچی دەبیت مرقف و بەتایبەت ژن لە کۆمەلگای ئیمەدا هەر بۆ خەلکی بژی نەک بۆخۆی؟ کە دەستمدایە ئەو ریبپورتازە، بیرم کردەوه پەییوەندی بکەم بە (ن) هوه، هەرچەندە دایکیم دەناسی، بەلام نەمویرا، نەمدەزانی داخوا کاردانەوه ی پرسیارکردنم لەو مەسەلە ی بۆ سەریان چۆن دەبیت؟ لەگەڵ ئەوهشدا زۆرم لە خۆم کرد و رووهو لای دایکی (ن) بەرپۆ کەوتم دوا ی ئەوهی بە تەلەفۆن روخسەتم لیخواست سەردانیکی بکەم.. کە چوومەلای دوا ی هەزار و پەک پیچ و پەنا و ئەملاوئەولا هەتا مەسەلەکەم کردەوه.. دایکی (ن) یەکسەر دلی پربوو لە گریان، دلیم هینایەوه و دلنیامکرد کەمن نیازم هیچ شتیکی نیه زیاتر لەوهی ریبپورتازیکی لەسەر ئەو مەسەلەیه ئنوسم و کارم بە قسە ی خەلک نیه، بگرە من لەریی نووسینەکەشەوه داکۆکی لە مافی کچ ئەکەم.. ئینجا کە هیوربۆوه بەم شیوهیه دەستی کرد بە قسەکردن: (ن) ی کچم زۆر پاکە، بەخوا و خۆم ئەزانم ئەو کچەم چ زولمیکی لیکراوه، ئەو بەراستی ئەو کۆرە ی خوشدەویست، باوکی زالمانه وازی پێ لیھینا، چەندین جار هەرپەشە ی کوشتنی کرد، قسەکەشی ئەبردە سەر ئەگەر وازی نەهینابا، ئەوهشی وایکرد وازی بەهینیت لەو کۆرە، ئەوهبوو باوکی کۆرەکە ی بانگ کرد و هەرپەشە ی کوشتنی کرد، پپی وتی: واز لە کچەکەم بینه هەقم نابیت بەسەرتهوه، باوکی (ن) پیاویکی بەزەبر و زەنگە، هەرچەندە ئیستا دوور ئەژی لییان گەراوئەوه کوردستان، بەکار و بەرژەوهندی خۆیهوه سەقالە، بەلام چەند بیری لای پارە و پپوله، ئەوهندەش بیری لای توندوتیزی و نامووس و هەرپەشە و گۆرەشەیه..

دواجار (ن) بەنابەدلی وازی لە کۆرە هۆلەندیە دوورەگەزەکە هینا، پاش ماوهیهک باوکی پەییوەندی پپوهکردین وتی: کۆرپیکی باش لە کوردستان ناردووئیهتیه داخوازی (ن) و ئەویش بی قهید و مەرج رازی

8:33 21-5-2007 بەکاتی ناوەندی ئەوروپا

بووه، داواى كرد دايكى (ن) و (ن) بچنهوه بهسەردان بۆ كوردستان، بۆ ئەوهى (ن) و كورەكه له كوردستان يەك ببينن و مەراسیمی داخواری و شەكراو و مارە تەواو بكەن.. تا ئێرە وەكو دايكى (ن) بۆى دەگێرپمەوه ئاسایی بوو، ئینجا بە گریانەوه وتی: بەلام ئەوهی بەخەیاڵما نەدەهات، ئەوهبوو (ن) رۆژێك له رۆژان بێت و شتیکی وام پێ بلی.. (ن) هاتە لام وتی: دايكه من ئەو شوو ناکەم، وتم: بۆ؟ وتی: چونكه ناینام، وتم: ببینه ئینجا بریاربده.. پێم وت: من هەقم نیه بەسەرتەوه، قسه لهگەڵ باوكت بكە.. (ن) قسهی لهگەڵ باوكی كرد، پێی وت نایهویت ئەو شوو بكات، بەلام سوودی نەبوو، باوكی (ن) گفتی دابوو بەخەلكەكه، و نەدەكرا پاشگەز بێتەوه، وەك دەيگوت، ئەوهی گرنگبوو بەلای باوكی (ن) هەو گەفتەكهى خۆی بوو، نەك بەختەوهرى كچهكهى.. هەرچی چۆنێك بێت (ن) نمان رازی كرد بچینهوه بۆ كوردستان، ئەوهندەم لەبیره (ن) وتی: باشە دیمەوه، بەلام بەهەر بیانوویهكهوه بێت من ئەلیم شوو بەو كورە ناکەم، دايكه تۆ ناتوانیت بزانیتم من ناتوانم شوو بەو كورە بكەم.. ئەو دەمه لهو قسهیهی تێنگه‌یشتم... ئیدی رۆشتینهوه بۆ كوردستان، لهوى (ن) كورەكهى بینی، بەلام له پێشتر ویا تر سوور بوو لهسەر ئەوهی نایهویت شووی پێيكات..

بەلام هەر سوودی نەبوو، وتی: باشە من مەرجم هەیه، ئەبێت خویندن تەواوبكەم، كه خویندتم تەواو كرد، ئەو كاته با بگۆیزریمەوه.. ئەوهبوو سەرەتا (ن) لای مەلا مارەكرا، شەكراو خورایهوه، و ئالتوونی بۆ هەلگیرا و پاش ماوهیهكى كەم گەراینهوه بۆ هۆلەندا.. كه گەراینهوه له فرۆكەكه‌دا (ن) وتی: ئاسانه، ماویهكى تر خۆم بە باوكم ئەلیم جیا ئەبمەوه، نامەویت شووی پێيكەمز" منیش پێم وت: ئەى بۆ پێت دانەگرت كه هەر ناتەویت؟ وتی: ئەى باوكم نەبینى چۆن دەمارگیربوو، دوورنەبوو لهوئ بكوژیت.. (ن) دەترسا لهوى باوكی بیکوژیت، بۆیه هەر كهگەشیتنهوه بۆ هۆلەندا هەموو شتیکی بۆ دايكى باسكرد.. (ن) بۆ دايكى گێراوه‌تەوه وتی: من و كورە هۆلەندیهكه بە راستی و بە پاکی یهكترمان خۆشدهویست، هەرگیز بیرمان لهوه نەكردبوو رۆژێك دێت ئاوا جیابینەوه، بۆیه بریارمان دابوو دواروژ پێكهوه بزین.. ئیدی لهسەر ئەو بنەمايش هەمیشه بەیهكهوه بووین و نایشارمەوه چه‌ندین جار چوومه‌ته ماله‌وه لهگەلى، بەلام بێ گومان و شك بووم لهوى پێم راناویریت و خۆشى دەویم، هەر ئەو هۆیه‌ش بووه جهسته و كچینی خۆم پێرەوا بینیهوه، هەستم كردوووه تەنها كەسه له دونیادا بۆی هەیه دەستی بەر لەشم كهویت، هەتا ئیستاش وا بێردەكه‌مه‌وه، تەنها كەس شەرعیه‌تى ئەوهی هەبووبیت من ئیگه‌ی پێده‌م دەست بدات له‌شمه‌وه، ئەو كورەبووه.. بەلام دايكى توورە دەبیت و پێی دەلێت: كهواته شەره‌فیت خسته ژیرپیتەوه، چۆن كچ بەبێ شوو كردن رینگه دەدات پیاو دەستی بۆ بەریت.. (ن) لهوه تیناگات، (ن) تەنها له زمانى خۆشه‌ویستیه‌كى پاك تیگه‌یشتوووه، وه‌یزانیوه، ئەوه سەرەتای ژيانیکی بەختەوه‌ریه، واى زانیوه تەنها عیشق و خۆشه‌ویستیه‌كى پاكه گەرەنتی بەختەوه‌رى دەكات لهگەڵ ئەو كەسه‌ی ژيان لهگەڵ دەباته سەر.. (ن) وه‌لامی دايكى دەداتەوه دەلێ: باشە دایه باوكم چه‌ند جار به‌تۆى وتوووه خۆشم دەوییت؟ ئەى تۆ چه‌ند جار به‌باوكم وتوووه خۆشم دەوییت؟ باشە چه‌ند جار له ژيان‌تا به‌خۆشى خۆت لهگەڵ چوویتە جیگه‌وه؟ (ن) دەلێ: من لهو زمانه تیناگەم شەره‌فی كچ به‌كۆنتراك‌تیك له‌سەر كاغه‌زێك ئەكاتە دیاری بۆ كەسیكى نادیار، من ئەو كورەى سلیمانیم خۆش ناویت، هەزار كۆنتراك‌تی زه‌واجیشمان له‌ به‌ینا هەبیت جهسته‌ی خۆمى پێرەوانابینم.. ئیدی وه‌ك دايكى (ن) وتی: ئیتر دەستیکم ئەملا و دەستیکم ئەولا، نەمدەزانی چی بكەم.. هەرچۆنێك دەبیت لەرپیی كچێكى بەرەگەز مەغریبی هاو‌رپیی (ن) پێدەزانن كه له هۆلەندا نەشتەرگەرى دروونه‌وه‌ی (پەردەى كچینی) بە‌پارەیه‌كى زۆر دەكەن، دايكى (ن) دەلێ هەرچه‌ندئ بێت گرنگ نیه، گرنگ ئەوه‌یه ببیتەوه به‌كچ هەتا باوكت و كەسوكارى باوكت پێیان نەزانیوه منیش له‌گەڵا زینده‌به‌چال دەكەن..

21-5-2007 8:33 بەکاتی ناوەندی ئەوروپا

بەو شیۆهیه (ن) پێش ئەوهی بۆ دواجار بۆ کوردستان بەرپیکه‌وێته‌وه بۆ ئەوهی نەشتەرگەری (دروونه‌وهی پەردە کچی) دەکات، شەرەفی خۆی دەسه‌نێته‌وه و دەچیتە باخەلی پیاویکی تر که هیچ سۆز و خۆشه‌ویستیەک نایانبه‌سنیت بەیه‌که‌وه، بەلام ئەوهی نەتوانرا بدوورریتە‌وه، هەست و دلی برینداره.. کچی تر له ریی هاورپییه‌که‌وه له ئەلمانیا ناسیم، ئەو دەمە پێیان ناساندم سەرقالی هاتوچۆی لای پزیشکی تایبەتمەندبوو بەمەبه‌ستی ریکه‌وتن له‌سەر نەشتەرگەری (دروونه‌وهی پەردە کچی) ه‌که‌ی، چونکه وه‌ک بۆی باسکردم، دواي هه‌فته‌یه‌ک ئەگوازرایه‌وه بۆ کورپکی تر..

کچه‌که که ناوی (د. م.) بوو، به‌م شیۆهیه‌یه باسی خۆی کرد: من خه‌لکی هه‌ولێرم، ماوه‌ی (10) ساڵه له ولاتی ئەلمانیا، ده‌ژیم، ئەو دەمە له‌گه‌ڵ باوکودایکم و خوشک و براکانم هاتینه ئەلمانیا مندالبووين، لێره پەروەردە‌بووين، بۆیه تیگه‌یشتنم بۆ زۆر مه‌سه‌له و بیرکردنه‌وه‌م زیاتر ئەوروپیه، ئەوه‌ش به‌ده‌ست خۆم نیه..

که له‌باره‌ی نەشتەرگەری (پەردە دروون) ه‌که‌وه لیم پرسی، وتی: من تیناگه‌م بۆچی کۆمه‌لگای کورده‌واری وا به‌و شیۆهیه‌یه باس له‌و جوړه‌ شتانه‌ ده‌کات، بۆچی وا بایه‌خ به‌ شتی‌ک ده‌ده‌ن که خۆی ئەسلەن شایسته‌ی بایه‌خ نیه، له ئەوروپا ئەو کچه‌ی بگاته ته‌مه‌نیکی بۆ نمونه‌ سه‌روو 18 ساڵ ئەو پەردەیه‌ی مابیت ئینجا به‌بايه‌خه‌وه له‌ حاله‌ته‌که‌ ده‌کۆلنه‌وه و به‌ نه‌خۆشی له‌قه‌له‌م ده‌ده‌ن.. ئەوه‌ی (د. م.) ده‌بویست بیلیت و نه‌یده‌توانی بیگه‌یه‌نیته‌، ئەوه‌ی من لێی تیگه‌یشتم ئەوه‌بوو که‌وا کچی کچ به‌و پەره‌یه‌ نیه، کچی کچ شتی‌ک نیه جیگه‌ی باس بیت، چونکه ئەو له‌ میانە‌ی به‌شی دووه‌می قسه‌کانیدا وتی: من هێشتا کچم، هه‌رچه‌نده که‌سوکارم وام پینالین و ده‌لین من کچی گونا‌ه‌بارم، به‌هانه‌ش بۆ ئەوه ئەو نەشتەرگه‌ریه که پیمی ده‌که‌ن، بۆ ئەوه‌ی وه‌کوو خویان ده‌لین (رووسووریان بکه‌م) واتا ئەوان شەرەفی خویان له‌و پەردەیه‌ی مندا ده‌بیننه‌وه، منیش نه‌ده‌کرا بی دلیان بکه‌م، چونکه ئەوان رازی نه‌بوون ئەو کورپه‌ ئەلمانیه‌ بیته‌ ه‌اوسه‌رم، ده‌مه‌ده‌ن به‌ کورپکی خزمی خۆمان..

لیم پرسی: ئەی کورپه‌که‌ ده‌زانیت تۆ ئەو نەشتەرگه‌ریه‌ت کردووه؟ به‌ پیکه‌نینه‌وه وه‌لامی دایه‌وه وتی: جا ئەگه‌ر بزانیته‌ یان نه‌یده‌هینام، یان تیده‌گه‌یشت و رازی ده‌بوو پیم و پبویستی نه‌ده‌کرد ئەو نەشتەرگه‌ریه‌ش بکه‌م و پاره‌که‌ی بۆ خۆم هه‌لگرم.. پاشان لیم پرسی داخوا به‌ته‌مايه‌ رۆژیک له‌ رۆژان ئەو نه‌ینیه به‌ دایک و بابی بلیته‌؟ گوتی: دایک بام ده‌لین نابیت پبی بلیتم، منیش ئەبیت به‌قسه‌یان بکه‌م، چونکه هه‌ست ده‌که‌م ئەوان به‌ناوی کۆمه‌لگایه‌که‌وه قسان ده‌که‌ن..

ئیدی نمونه‌ی (ن) و (د. م.) زۆر ئەگه‌ر به‌دوایاندا بگه‌ریت، هه‌موو بوونه‌ته‌ سندوقیک به‌سه‌ر نه‌ینیه‌کدا داخراون، به‌لام ئەوه‌ی سه‌رسامی کردووم ئەو موماره‌سات و قه‌سه‌وته‌ی کۆمه‌لگایه‌یه که‌ وای کردووه ئەو کچانه که‌ شووده‌که‌ن به‌و شیۆهیه‌ هه‌موو ژیانیا له‌گه‌ڵ ئەو می‌رده‌یاندا نه‌ینیه‌که‌ هه‌بیت بترسن دوارۆژ بیزانیت، ئەوه به‌لایه‌ک و به‌لایه‌کی تر ئەو موماره‌ساته‌ ئەو کارکرده‌ نیگه‌تیقه‌شی هه‌یه بۆ سه‌ر که‌سایه‌تی پیاو خۆی..

به‌هه‌ر حال هه‌ر له‌ میانە‌ی گه‌رانم به‌دوای حاله‌تیکی تر، ژنیکم ناسی به‌سه‌ره‌اتی کچی هاورپی بۆ گێرامه‌وه، وتی: (س. ع. ر.) کچی زۆر نازدار و جوان بوو که‌هاته‌ ئەم ولاته‌ ده‌موده‌س کورپکی سورینامی ناسی، به‌نیازبوو شووی پبیکت، هه‌رچه‌نده خه‌لک زۆر باش باسیان نه‌ده‌کرد، به‌لام من زۆر نزیکي بووم، له‌و کورپه‌ زیاتر که‌سی تری خۆشه‌ده‌ویست، بۆیه بریاری دابوو شووی پبیکات، به‌لام که‌سوکاری زۆریان لیکرد وازی لیبینیت و دایان به‌ کورپکی خزمیان له‌ ئەمه‌ریکا، پبیش چوونی بۆ ئەو ولاته‌، نەشتەرگەری (دروونه‌وهی پەردە کچی) کرد و ئینجا رۆشت بۆلای می‌رده‌که‌ی.. لیم پرسی ئایا

ئهو كچه ئیستا به‌خته‌وه‌ره، وتی: ئه‌وه‌ی من بزانه‌م هه‌یج به‌خته‌وه‌ر نیه، هه‌یشتا دلی لای ئه‌و كوره‌یه كه ده‌یناسی، له‌هه‌مووشی گرنه‌گر ئه‌وه‌یه ئه‌و كوره‌ هه‌تا ئیستاش هه‌ر هه‌والی له‌ من ده‌پرسیت، زۆری خۆشه‌ویست، خوا كه‌سوكاری به‌گرتی.. وتم: ئه‌ی مێرده‌كه‌ی به‌ چیره‌كه‌كه‌ی ده‌زانیت؟ وتی: نه‌خیر نازانیت، باوه‌ر ئه‌كه‌م به‌زانیت ته‌لای ده‌دات..

گرنه‌گ نیه لای كۆمه‌لگا كچه‌ی عه‌قلی به‌ پاکی به‌نیته‌وه، گرنه‌گ ئه‌وه‌یه په‌رده‌ی كچه‌ی سه‌لامه‌ت بیت، خو ئه‌گه‌ر به‌ خه‌یال هه‌موو گونا‌هی دونیاش به‌كهن گرنه‌گ نیه، ئه‌گه‌ر عه‌قلیش له‌ده‌ستده‌ن گرنه‌گ ئه‌وه‌یه پاكیزه‌یی خۆیان، ئا به‌بورن، پاكیزه‌یی كۆمه‌لگا له‌ده‌ست نه‌ده‌ن..

له‌گه‌ل پیاویکی هاو‌پیماندا قسه‌م له‌و باره‌یه‌وه‌ كرد، ئه‌وه‌ی سه‌رسامی كردم ئه‌وه‌بوو ئه‌و كابه‌رایه‌ وتی: باسی ئه‌و كیشه‌یه‌ مه‌كه‌ به‌و پیه‌ی كچه‌ تاوانباره‌ له‌ ریه‌وتازه‌كه‌دا، باسی عه‌قلیه‌تی بو‌گه‌نی كۆمه‌لگا به‌كه، باسی دواكه‌توویی ئه‌و كۆمه‌لگایه‌ به‌كه، كه‌ هه‌موو هه‌یه‌ت و كه‌رامه‌ت و شه‌ره‌فی خۆی به‌سه‌لامه‌تی په‌رده‌ی كچه‌ی كچه‌ی ئه‌په‌یوت، كه‌چی به‌ عه‌قل و دا‌هینان و ئیبداعی ژنی ناپه‌یوت، به‌ده‌ر له‌وه‌ی ئه‌و كچه‌ ژنی كیه، یان كچی خۆش ده‌وت، چونكه‌ ئه‌وه‌ مه‌سه‌له‌ی ئازادیه‌کی تاكه‌كه‌سیه، له‌كاتی‌دا دا‌هینان و ئیبداع له‌ ژیان‌ی كۆمه‌لگا‌دا كاریكه‌ تابه‌ته‌ به‌ هه‌موو كۆمه‌لگا‌وه.. كه‌واته‌ با سه‌یری عه‌قلی ژن به‌كهن، نه‌كه‌ سه‌یری عه‌قلی..

به‌شی سه‌یه‌می ماوه

venusfaiq@gmail.com

تیبینی: ئه‌م به‌شه‌ له‌ ژماره‌ 208ی رۆژی به‌كشه‌مه‌ 20 ئایاری 2007 له‌ رۆژنامه‌ی كوردستان راپۆرت له‌ هه‌ولیه‌ر بلا‌وبۆته‌وه..